

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V sredo 21. aprila (sredoživna) 1852.

List 32.

Gorica ¹⁾.

Oj kakšin raj ²⁾ pred vami tù, očice!
Če bil na zemlji, bil je tù zgubljeni!
Ravnina ta, ti hribči krog zeleni —
Kje lepši kraj mem te je okolice?

Lej, kak tù žlahtin ters vinorodnice ³⁾
Prepleta hrib in plan! Kak obloženi
Sadú šibé se griči! Skup na eni
Njiv' raste z vinam ⁴⁾, žida ⁵⁾ vsred pšenice!

Naj milši zrak u tem podnebjú dije,
Doseže sneg le daljne krog planine,
Rodé po dvakrat v let' okolj ravnine!

Sreberin pas posred se Soča vije,
Ponosno, kot na svoj prestol kraljica,
Sloní uskraj' na mičin hom — Gorica!

Rodoljubski.

Kmetijske skušnje.

(Pomoček zoper bolhe na repi in družih sadežih) najdemo v časniku Dunajske kmet. družbe; mož, ki ga naznani, pravi, da ga ni boljšiga in ki bi se dal lože poskusiti. On tole svetje: 1 bokal pinjenca (to je, tistiga vodeniga mleka, ki v pinji ostane po vmedenim sirovim maslu ali putru) se pomeša z 2 bokalama vode in se dene v škropilnico; ko je zemlja suha in na repi ali zelji ni več rôse, se poškropé s to pinjeno vodo. Ker ima pinjenc še zmiraj nekoliko mastniga v sebi, ki je merčesu zoperno, se pokončajo v 48 urah popolnoma; drug dobiček je pa tudi ta, da se s tem mladim sadikam pognoji.

(Krompir gnjiline obvarovati), je prišel te dni nek kmetovavec iz Žužemberga vredništvu povedat, da tudi njega že 4letne skušnje učé: da ni boljiga, kakor ga berž o velikim Šmarnu iz njive spraviti in zato ga bolj zgođej saditi. Škoda, da nam bo letos zgodnje sajenje spodletelo, ker mraz in zmerzljina ne prejenjata, — vmerzlo, tedaj mertvo zemljo ga zgođej saditi, pa nič ne pomaga zgodnji rasti.

Od pašnikov.

Kdor ima oči in hoče viditi, in kdor ima pamet in hoče prevdariti, mora spoznati, da dobiček, ki ga imajo kmetje od „gmajn“, je tako majhin, da se je čuditi nad človeško slepoto, ki špoga še toliko gmajn!

Reci to nekterim kmetam, in kmalo boš slišal: kam pa bomo živino gonili na pašo, če gmajn

ne bo? — živina mora zavolj zdravja na „ljuft“ priti, da se sprehodi!

Tak res mislite: da živino na pašo gonite, ko jo na gmajno ženete? Tak res mislite, da na gmajni kaj prida piče dobi? Vprašamo vas: ali véste, koliko živina vsaki dan piče potrebuje? Če to véste, povejte nam: ali jo zares zamore dobiti na golim pašniku? Ali vam vpadene lakotnice ne kažejo očitno, da živina strada? Odgovorite nam dalje, če ste pametni in resnicoljubni kmetovavci: ali govna (blato), ki jo živina en dan po cesti in po gmajni potrosi iz tiste piče, ki jo je iz jasel v hlevu vžila, ne pa na gmajni, več vredna, kakor tista travica, ki jo cel teden na gmajni dobi? — Kar pa zdravje živine vtiče, s katerim se za pašnike potegujete, lejte, lejte! kako ste skerbni za zdravje uboge živince — in vunder, če pogledamo vaše hleve, kakošni so, se očitno pokaže, da vam za zdravje živine ni celò nič mar, scer bi ne mogli terpeti taciherlogov za njo! Če vam je za zdravje živine skerb, bi jo pridniši gleštali in snažili, da bine nosila toliko blata po sebi!

Treba je zares, da se za zdravje živine skerbí; pa živina se zamore vsaki dan tudi kje drugod enmalo sprehoditi, ko se na vodo žene itd., — gmajne pa so zdravju bolj škodljive kot tečne, kjer živino sonce pripeka, žejo in lakoto terpi, jo muhe, brenceljni in drugi merčesi nadležjejo, kužne bolezni eno po drugi nalezuje itd.

Vsi ti izgovori niso tedaj ne piškaviga oreha vredni; le stara razvada, svojoglavna terma, ki si sama sebi dobiček iz žepa krade, in nespamet je tega kriva, da vidimo še gmajne, ktere bi se dale — čeravno ne vse, pa vunder saj večidel — v rodovitne zemljiša predelati.

Vsak pašnik se da obdelati, le to je treba, da se lega gmajne in lastnost zemlje poprej dobro prevdari, in potem razsodi: ali naj se gmajna v njive, senožeti ali gojzd predela. Vidili smo lani več kosov take gmajne, ktero razdeliti so se termasti lastniki le z veliko težavo pogovoriti dali, kako lepo je turšica ondi stala, kjer je o poprejšnjih letih živina le perve dni spomladi pičlo pašo dobivala, celo poletje pa nanji stradala.

Kjer se zemlja prav in pridno in z nar večim dobičkam obdeluje, ne smémo nobene gmajne viditi. Zapomnite si dobro to pravilo, kmetovavci, ki je skozi in skozi gotovo. Le na take pašnike naj se živina žene, ki so bili poleti njive ali senožeti — to je, ki so obdelovane zemljiša.

Ali imajo naši kmetje morebiti preveč njiv, senožet in gojzdov? Nikdar nisim tega slišal.

¹⁾ Mesto na Laški meji. ²⁾ Goriška okolica. ³⁾ Vinske terté. ⁴⁾ Tertó. ⁵⁾ Murva, kermivka sviloprejk ali židnih gosenc.